

Manuál pro umístování balíkomatů na území hlavního města Prahy

Koronavirová krize přispěla k větší oblibě e-commerce a s tím i rozšířením možností doručení zásilek. Řada e-shopů a zásilkových firem plánuje instalaci tzv. balíkomatů, samoobslužných boxů pro ukládání zásilek na veřejně přístupných místech. Využívání balíkomatů v city logistice má řadu výhod a mimo jiné přispívá ke zlepšení ovzduší a dopravní situace ve městě. Město Praha potřebuje nástroj pro regulaci umístování balíkomatů. Koordinace žádostí a manuál pro instalaci pomůže předcházet změnám různých sítí balíkomatů ve městě (různých tvarů, velikostí a barev), která by ve výsledku působila jako vizuální smog.

Při umístování a navrhování balíkomatů na veřejných prostranstvích platí tyto všeobecné principy, které je potřeba respektovat:

- Balíkomaty by měly maximálně respektovat prostředí a přizpůsobit se mu umístěním, tvarem, charakterem, velikostí, materiálním a barevným řešením. Nesmí být dominantním prvkem ve veřejném prostoru, měly by naopak působit nenápadně.
- Balíkomaty nesmí tvořit fyzickou bariéru v prostoru a nesmí svým umístěním omezovat chodce a ostatní uživatel veřejného prostoru, včetně lidí se zdravotním znevýhodněním, tzn. musí být umístěné s ohledem na univerzální design – mimo vodící linie a varovné pásy.
- Boxy nesmí tvořit vizuální bariéru a přispívat v prostoru k vizuálnímu smogu. Neměly by bránit pohledem na orientační body a hodnotnou architekturu.

V kompaktním městě by mělo být vždy upřednostněno umístění balíkových služeb do stávajících objektů, např. jako:

- součást hal nákupních center, kancelářských objektů či nových bytových komplexů;
- součást nebytových prostorů v parteru uvolněných po uzavření služeb;
- synergická součást stávajících provozoven – obchodů i služeb (např. prádelny, tiskárny, co-workingové prostory apod.);
- součást pick-up pointu dané firmy (zaměření na kvalitu obsluhy, poradenství, předvedení – odlišení od konkurence zákaznickým zážitkem);
- součástí hal městské hromadné dopravy;
- součást výlohy či fasády domu.

Při volbě umístění balíkomatu do konkrétního objektu je třeba zvážit jeho časovou přístupnost pro veřejnost. Do prostoru je vhodné umístit informační prvek pro navigaci k balíkomatu, v grafickém stylu daného objektu.

Instalace balíkomatu jako samostatného objektu ve veřejném prostoru je přípustná pouze v periferních oblastech města, kde je nižší hustota služeb a provozoven a kde nelze zajistit prostor v rámci přilehlých budov. Umístění jednotlivých objektů by mělo být vždy v souladu s celkovou kompozicí daného prostranství.

Vhodným řešením je sdílení využívání balíkomatů různými firmami.

Balíkomaty by měly mít účelný tvar a co nejmenší rozměry, aby v minimální míře utvářely prostorově a vizuální překážky, zároveň musí být dobře přístupné pro vyzvedávání a ukládání balíků. Balíkomaty nesmí být rušivým elementem v prostředí, do kterého jsou zasazeny, a svým umístěním a tvarem nesmí

vytvářet nevhodná zákoutí. Boxy by neměly být umístěny do exponovaných míst, aby nevytvářely pohledové bariéry. Design (velikost, tvar, materiál, barva) musí být jednoduchý a kultivovaný, měl by být vizuálně sladěn s daným prostředím.¹ Reklama na balíkomatech umístěných ve veřejném prostoru není přípustná. Materiálové a konstrukční řešení by mělo odpovídat charakteru a významu daného prostředí.

Reference vybraná Archum architekty pro nádoby na odpad. Mantova. Kultivované řešení v barevnosti fasád, potisk samotných nádob tón v tónu: různá intenzita stejné barvy:

MANTOVA - ITÁLIE

KOŠE - BAREVNÉ KOMBINACE

vybraná reference nádob na tříděný odpad v historické zástavbě

Pro situaci zástavby centra Prahy jako předběžně možné uvažujeme tyto odstíny RAL nebo příbuzné:

Obecně preferujeme klidné materiálové a barevné pojetí. Pokud jsou korpusy boxů v určitém odstínu (příklad: šedá), dvířka a grafika by měly být řešeny v barvě příbuzné a odlišeny např. intenzitou barvy.

¹ Primárně se doporučuje přizpůsobit barevné řešení balíkomatu prostředí, do kterého se objekt umísťuje, tak, aby s ním ladil. Nicméně jako vhodné řešení lze obecně doporučit tyto barvy:

- RAL 1035 perleťová béžová – metalický odstín
- RAL 7044 hedvábná šedá
- RAL 7048 perleťová myší šed' – metalický odstín

Před balíkomatem je potřeba počítat s manipulačním prostorem pro ukládání a vyzvedávání zásilek v šířce rozměru otevřených dvířek + 90 cm a zároveň dodržení minimálního průchodu 150 cm mezi balíkomatem a další překážkou (např. fasáda, plot, obrubník, parkující auto apod.). Přístup k balíkomatu musí být vždy bezbariérový. Je nutné navrhnout takové provozní uspořádání, které zajistí zásobovací přístup k boxům a odpovídající manipulační prostor, který zároveň nenaruší vizuální působení celého uskupení.

Důležitá je také údržba a trvanlivost balíkomatu a jeho okolí! Vlastník je povinný zabezpečit údržbu boxů, včetně odstraňování graffiti a polepů.

Při umísťování prvků do veřejného prostoru je třeba se řídit i již platnými, obecnými dokumenty:

- Manuál tvorby veřejných prostranství hl. m. Prahy (IPR Praha, 2014),
- Manuál pro kultivovanou Prahu (Odbor památkové péče MHMP, 2020),
- Grafický manuál Dopravního podniku hl. m. Prahy v případě umístění ve vestibulech metra.

Vzhledem k tomu, že se jedná o nový typ objektu ve veřejném prostoru města, je doporučeno povolovat umístění jednotlivých balíkomatů na kratší dobu a vyhodnocovat jejich dopady na dané prostředí.

Podmínky designu a umístění balíkomatu mohou být součástí smlouvy o pronájmu veřejného prostoru.

Možnosti umístění balíkoboxů (řazeno od nejmenšího vlivu na veřejná prostranství k většímu)

1. Umístění v objektech

- 1.1. Umístění ve vestibulech dopravních terminálů VHD
- 1.2. Umístění v obchodních pasážích
- 1.3. Umístění na chodbách veřejných budov
- 1.4. Umístění uvnitř obchodních jednotek v parteru
- 1.5. Umístění pod převislou částí objektu, v průjezdu

2. Umístění ve fasádě / plotě

- 2.1. Umístění ve výloze nebytového prostoru v parteru
- 2.2. Umístění ve slepé části fasády

V případě novostaveb či nových zdí/plotů lze balíkomaty osadit i jako součást fasády či oplocení. Takto integrované boxy nesmí vytvářet hmotové, materiální ani barevné akcenty. Boxy integrované do zdi nesmí přesahovat přední hranu směrem do veřejného prostoru. Výška boxů by neměla přesahovat výšku oplocení.

3. Přisazení k objektu

Přisazení k objektu je obecně nežádoucí řešení, prakticky vždy generující vizuální smog. Je vhodné pouze v případě budov, které postrádají skutečný kontext a kompoziční vztahy – např. benzínové pumpy, supermarkety obklopené parkovištěm či jiné velkoplošné prodejny. Jedná se zpravidla o objekty, které samy o sobě nemají valnou vizuální kulturu a často jsou již obklopeny řad jiných objektů (popelnice, automaty na nápoje, přístřešků na nákupní vozíky, stojanů na propanbutanové lahve, stojanů na nemrznoucí směsi do ostřikovačů apod.).

Balíkomaty přisazené k fasádě stavby musí být v přímém kontaktu s budovou, nesmí zasahovat do volné průchozí šířky pro chodce a nesmí být v konfliktu s přirozenou vodící linií.

4. Samostatně stojící

V lokalitách, kde není možné nabízet službu vyzvedávání zásilek ve stávající zástavbě, a boxy je tak potřeba umístit na veřejná prostranství, je vhodné volit prostorově menší sestavy na více místech. Z hlediska uspořádání je nutné respektovat logické a stávající průchozí koridory. Balíkomaty je vhodné osazovat souměrně s osou veřejného prostoru, danou například stromořadím či řadou mobiliáře (lavičky, koše, lampy, dopravní značení apod.), vedenou zpravidla paralelně s hranou fasády, příp. s hranou obrubníku chodníku. Boxy nesmí bránit řidičům, cyklistům a pěším v rozhledových poměrech na křižovatkách.

Balíkomaty by měly být orientovány přední stranou do prostoru (tak, aby nebyla zadní strana vidět), v případě volně stojících boxů se doporučuje je sdružovat zády k sobě do sestav, příp. volit kruhové řešení. Uvažovat lze také o další, jiné funkci z druhé strany boxu – např. lavička, informační panel, veřejné toalety apod.

Je žádoucí, aby samostatně stojící balíkomaty byly vybaveny fotovoltaickými panely a byly tak energeticky soběstačné.

4.1. Na parkovišti

- S přístřeškem – obdoba přístřešku, ve kterém se platí parkovné a kupují jízdenky na P+R

4.2. Na pobytové ploše náměstí / parku

4.3. Na sídlišti na/u parkově upravených plochách mezi domy

4.4. Na ulici

4.4.1. Na chodníku (obdoba přístřešku MHD)

4.4.2. Na vysazeném nároží/mysu

4.4.3. Na parkovacím stání

- Parklety / 1 parkovací stání / benefit pro prostupnost
- Na parkovacím stání je téma průhlednost... rozhledové poměry
- vedlejší parkovací stání rezervováno pro zásobování boxů